

5. јун 2026. године

ПАРИСКА ДЕКЛАРАЦИЈА 2026. **„Поверење у правосуђе“**

I Увод

1. Европска унија је заснована на владавини права, а независност правосуђа представља један од њених суштинских стубова. У времену када се демократске институције суочавају са растућим скептицизмом и све већим притисцима, очување поверења јавности у правосуђе важније је него икад. Судије имају кључну улогу у заштити демократије обезбеђујући да се права и слободе поштују и да сви органи власти поступају у складу са законом.

2. Европска мрежа правосудних савета (ENCJ) доследно истиче да су независност и одговорност правосуђа нераздвојиве. Поверење јавности зависи од оба принципа. Оно се јача кроз транспарентна и на заслугама заснована именовања судија, делотворне механизме одговорности, високе етичке стандарде и отворену комуникацију са друштвом.

II Улога правосудних савета

3. Поверење јавности у правосуђе захтева постојање независних институција одговорних за управљање правосуђем, које располажу адекватним ресурсима и заштићене су од политичког утицаја.

4. Правосудни савети имају централну улогу у обезбеђивању да се избор, именовање, вредновање и напредовање судија спроводе према објективним, на заслугама заснованим и транспарентним критеријумима. Судијска каријера мора бити уређена процедурама које су подложне јавној контроли и ослобођене непримереног утицаја.

5. Високи стандарди судијске етике морају се поштовати, уз одговарајуће смернице и обуку. Где је потребно, морају се обезбедити правични и јасно уређени дисциплински поступци.

III Јачање поверења јавности

6. Традиционалне мере транспарентности и даље су од суштинског значаја, али саме по себи више нису довољне. Правосудне институције треба континуирано да прате друштвене промене и прикупљају структурисане повратне информације од корисника судова, правних стручњака и других учесника у судским поступцима. Такве информације могу унапредити квалитет, доступност и јавну перцепцију независности правосуђа, истовремено подстичући конструктиван дијалог између правосуђа и друштва.

7. Дигитализација пружа значајне могућности за унапређење приступа правди, ефикасности и транспарентности. Електронски системи за управљање предметима, дигиталне услуге и шири приступ судској пракси могу ојачати поверење у рад правосуђа. Истовремено, дигитална трансформација мора бити инклузивна и не сме стварати препреке за особе које нису у могућности да користе дигиталне алате. Ови процеси треба да буду под контролом правосуђа.

8. Вештачка интелигенција може подржати рад судова смањењем административних оптерећења и унапређењем организације информација. Међутим, употреба вештачке интелигенције мора остати под значајним људским надзором и поштовати принципе транспарентности, одговорности, могућности ревизије и недискриминације. Доношење судских одлука је суштински људска функција и не сме бити замењена аутоматизованим процесима.

9. Комуникација је кључна компонента поверења јавности. Правосуђе треба активно да објашњава своју улогу, значај владавине права и смисао судских одлука, нарочито у предметима од посебног јавног интереса. Комуникација треба да буде јасна, доступна, прилагођена различитим циљним групама и вођена кроз одговарајуће канале, укључујући савремене дигиталне платформе.

10. Судије треба да буду препознате као саставни део друштва којем служе. У складу са захтевима судијске етике и непристрасности, иницијативе које доприносе бољем разумевању правосуђа и његовог рада могу значајно ојачати поверење јавности. Судије треба едуковати о важности стварања и очувања поверења јавности, као и обучавати за вештине потребне за остваривање тог циља.

IV Закључак

11. Очување и јачање поверења јавности у правосуђе захтева континуирану посвећеност независности, професионалности, транспарентности и одговорности. Правосудни савети морају имати водећу улогу у усмеравању правосуђа кроз велике трансформације нашег времена, нарочито у областима комуникације и дигитализације.

12. Као гаранти независности правосуђа, правосудни савети морају обезбедити и надзирати да технолошке иновације, укључујући све ширу употребу вештачке интелигенције, служе остваривању правде без угрожавања суштинске улоге судија, владавине права и људских права. Поверење јавности може бити очувано само ако модернизацију прати доследно поштовање независности правосуђа, људског одлучивања и темељних вредности владавине права.